

دانشگاه علوم پزشکی و
خدمات بهداشتی، درمانی استان اردبیل

دانشکده پزشکی

مرکز آموزشی و درمانی امام رضا (ع) اردبیل

برنامه آموزش ضروری بخش پوست

دوره کارورزی

بازنگری: اردیبهشت ماه ۱۴۰۴

طول دوره : ۱۵ روز

مدت زمان مفید آموزش:

• ۶۵ ساعت

تهیه و تنظیم:

دکتر مجید رستمی مقدم، دیپارتمان پوست بیمارستان امام

رضا(ع)

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

اعضای هیات علمی برنامه

دکتر مجید رستمی مقدم

متخصص پوست، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

دکتر آیدا ورقایی

متخصص پوست، استادیار دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

دکتر شبنم فهیم

فلوشیپ پوست، استادیار دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

مقدمه:

امروزه دانش در زمینه های مختلف بویژه در حیطه علوم پزشکی، به سرعت در حال گسترش و پیشرفت است لذا همگام با این پیشرفت روزافزون علوم پزشکی، بازنگری و به روز رسانی دوره های آموزشی دانشجویان پزشکی در مقاطع مختلف، امری ضروری بوده و نقش مهمی که در این زمینه دانشگاههای علوم پزشکی مادر و اساتید محترم مراکز آموزشی بر عهده دارند بر همگان واضح و مبرهن میباشد. لذا در ادامه، طرح دوره نوین پیشنهادی جهت دوره آموزشی چرخشی کارورزی بخش پوست در دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، به تفصیل ارائه می گردد.

عنوان دوره : (CoursTitle)

عنوان دوره مورد بحث، دوره چرخشی آموزشی کارورزی دوره دکتری عمومی پزشکی در بخش پوست بیمارستان آموزشی درمانی امام رضا (ع) دردانشگاه علوم پزشکی اردبیل می باشد.

بر اساس قوانین فعلی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، طول دوره چرخشی آموزشی فوق، ۱۵ روز و معادل ۲ واحد آموزشی و بصورت اجباری در نظر گرفته شده است.

تعریف و ماهیت فراگیران: (Audience)

بطور قطع اولین قدم در زمینه طراحی دوره های آموزشی آنست که جمعیت مخاطب آن بطور دقیق تعریف شده و در راستای نیازسنجی هرچه بهتر فراگیران؛ زمینه تحصیلی و پیشینه علمی و تجربیات قبلی آنان در خصوص محتوای دوره مورد نظر و همچنین اهمیت این آموزشها در فعالیتهای شغلی آتی آنان، به دقت مشخص گردد .

فراگیران این دوره، دانشجویان دوره پزشکی عمومی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل در مقطع کارورزی می باشند.

کارورز پزشکی به دانشجوی مرحله پایانی دکترای عمومی پزشکی اطلاق می‌شود که آموزش‌های نظری و دوره عملی کارآموزی را به پایان رسانده باشد و مجاز به کاربرد آموخته‌های قبلی، تحت نظارت اعضاء هیأت علمی، برای کسب مهارت‌های حرفه‌ای برای اخذ مدرک دکترای پزشکی است .

مسئول آموزشی کارورزان در گروه پوست، یکی از اعضا هیات علمی گروه میباشد که ایشان وظایف از پیش تعیین شده محوله خود را تحت نظارت مستقیم مدیر و معاون آموزشی گروه انجام میدهند. در طی ساعات کشیک نیز مسئولیت آموزش بر عهده عضو هیات علمی آنکال آنروز میباشد.

در مورد تعداد فراگیران در هر دوره شایان ذکر است که براساس امکانات موجود و طی مکاتبات قبلی بعمل آمده با آموزش دانشکده پزشکی درخواست گردید که در هر دوره حداقل ۵ نفر و حداکثر ۸ نفر از کارورزان جهت گذراندن دوره چرخش آموزشی خود، به بخش پوست معرفی گردند. حضور مرتب روزانه تمامی فراگیران در کلاسهای تئوری و فعالیتهای صبحگاهی بخش الزامی است اما جهت حضور در درمانگاه صبح، بنابر نظر گروه و بدلیل محدودیت فضای فیزیکی درمانگاه، ممکنست فراگیران به یک یا دو گروه تقسیم شده و برحسب شرایط،

بصورت روزانه یا یکروز درمیان در درمانگاه حضور یابند. همچنین روزانه یک نفر از فراگیران موظف است تا بر اساس برنامه از پیش تنظیم شده، صبح در اتاق عمل پوست حضور یافته و از نزدیک با اصول اولیه و نحوه صحیح انجام پروسیجرهای شایع و مهم پوستی آشنا گردد.

بعلاوه بر اساس لیست از پیش تعیین شده، روزانه یک نفر از فراگیران موظف است تا بعنوان کشیک بخش، در طول شبانه روز در بیمارستان و بخش حضور فیزیکی داشته و با هماهنگی هیات علمی آنکال و تحت نظارت دستیار کشیک آنروز، بطور مرتب و منظم و بموقع نقش موثر و فعال خود را در اجرای وظایف محوله و پیگیری و انجام درمان بیماران بستری در بخش و همچنین در قبال بیماران سرپایی مراجعه کننده به اورژانس ایفا نماید.

در خصوص میزان پشتوانه علمی قبلی فراگیران در زمینه علم بیماریهای پوستی نیز لازم به ذکر است که بر اساس قوانین کلی آموزش دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، متأسفانه تنها یک دوره آموزشی ۴ هفته ای در مقطع کارآموزی در خصوص آموزش عملی بیماریهای پوست برای دانشجویان ماقبل مقطع کارورزی، در نظر گرفته شده است و با توجه به علاقه روزافزون پزشکان عمومی جهت انجام

طبابت در زمینه بیماریهای پوستی و در نتیجه اهمیت آموزش هرچه بیشتر دانشجویان پزشکی در این زمینه لذا توجه ویژه به دوره چرخشی آموزشی کارورزان در بخش پوست، امری ضروری است .

از طرف دیگر، بر اساس قوانین جاری آموزشی در دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، در حال حاضر طی مقطع کارورزی نیز گذراندن دوره چرخشی در بخش پوست تنهابه مدت ۱۵ روز و آن هم بصورت الزامی در نظر گرفته شده است.

لذا با توجه به ماهیت کاملاً متفاوت و اختصاصی دانش بیماریهای پوست و ترمینولوژی تخصصی آن و در عین حال کاربرد وسیع علم پوست در طبابت آتی پزشکان عمومی و متخصصین سایر رشته ها؛ اهمیت توجه به دوره چرخشی آموزشی کارورزی بخش پوست و تلاش جهت ارتقا سطح کمی و کیفی این آموزش امری ضروری است.

عملکرد نهایی مورد انتظار از فراگیران: (Behavior)

براساس طرح دوره نوین پیشنهادی، انتظار میرود که فراگیران در انتهای دوره فعلی ۱۵ روزه ای آموزشی خود، علاوه بر توانایی توصیف کامل و علمی ضایعات پوستی و همچنین توانایی اخذ شرح حال مناسب

و انجام معاینه دقیق بالینی بیماران پوستی؛ از وجوه مختلف بیماریهای شایع و مهم پوستی (اعم از اتیولوژی و پاتوژنز بیماری، تظاهرات بالینی، تشخیص افتراقی های مهم، تستهای آزمایشگاهی و روشهای پاراکلینیک و گامهای ضروری برای رسیدن به تشخیص و مدیریت مشکل بیمار، روشهای درمان آن بیماری به ترتیب الویت) آگاهی یافته و با اندیکاسیونها و اصول صحیح انجام پروسیجرهای شایع و ضروری پوستی (همچون کرایو تراپی، کوتر، کورتاژ، فتوترابی، تزریق درون ضایعات و بیوپسی ضایعات جلدی) و همچنین اندیکاسیونها و روش صحیح درخواست و یا انجام آزمایشات و اقدامات پاراکلینیکی مربوطه (همچون اسمیر تزانک، دیاسکوپي، روش اپروچ صحیح و درخواست آزمایشات لازم درمواجهه با شکایات و بیماریهای شایع پوستی همچون مبتلایان به خارش ژنرالیزه یا بیماریهای کلاژن و سکولار و غیره) آشنا گردند و فهرست داروهای رایج پوست و نحوه نوشتن صحیح نسخه جهت بیماریهای شایع و مهم پوستی را فرا گیرند. همچنین در پایان این دوره آموزشی کارورز باید بتواند ویژگیهای رفتار حرفه ای مناسب را دربرخورد با بیمار و تعاملات خود با کارکنان و سایر اعضای تیم سلامت به نحو مطلوب نشان دهد و خصوصا در شرایط

مختلف بالینی نشان دهد که مسئولیت پذیری، ورزشی و اعتماد به نفس لازم برای انجام وظایف حرفه ای خود را به دست آورده است.

شرایط آموزش: (Condition)

آموزشهای ارائه شده در طی این دوره به ۲ گروه عمده تقسیم میشوند:

۱. آموزشهای تئوری که عمدتاً از طریق برگزاری کلاسهای

درس و ارائه کنفرانسهای علمی و با استفاده از وسایل

کمک آموزشی همچون نمایش اسلاید و پاورپوینت و

ویدئوپروژکتور و به روشهای مختلفی همچون سخنرانی،

بارش افکار ویا پرسش و پاسخ ؛ توسط اساتید برای

فراگیران ارائه میگردد.

۲. آموزشهای عملی و بالینی توسط اساتید که عمدتاً از

طریق برگزاری راندهای آموزشی بر بالین بیماران

بستری در بخش ، حین ویزیت بیماران سرپایی مراجعه

کننده به درمانگاه پوست ، هنگام حضور فراگیران در

اتاق عمل و همچنین طی کشیکها و در مواجهه با
بیماران مراجعه کننده به اورژانس، صورت میپذیرد.

منابع آموزش: (References)

طبق مصوبه ابلاغ شده از سوی وزارت بهداشت، رفرانس اصلی جهت
آموزش کارورزان ، جدیدترین ویرایش کتاب درسنامه پوست میباشد
که مبنای تدریس اساتید را تشکیل میدهد.همچنین در موارد لزوم و
بمنظور تفهیم هرچه بهتر موضوع، ممکنست مدرسین بنا بر صلاحدید
خود، مطالب کمکی از سایر کتب و منابع معتبر علمی همچون
کتاب Habib را نیز به فراگیران ارائه دهند.
لذا منابع آزمون نهایی پایان دوره عبارت از درسنامه پوست بعلاوه
مطالب تکمیلی ارائه شده در طول دوره می باشند.
همچنین با توجه به وجود محدودیت زمانی دوره چرخشی و بمنظور
پرداختن به مطالب شایعتر و مهمتر؛جلسه بازبینی عناوین موضوعات
آموزشی جهت دوره چرخشی کارورزی پوست در تیر ماه سال ۱۳۹۸
توسط اساتید محترم دپارتمان پوست دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

برگزار گردید و لیست رئوس مطالب و جلسات کلاسهای درسی
کارورزان طبق آنچه در پیوست شماره ۲ آمده است تعیین گردید.

منابع آموزشی :

- Skin disease diagnosis and treatment / Thomas P Habif MD/ 5th Edition 2017
- Andrews disease of the skin (Clinical Dermatology)/13th Edition /2019

آخرین چاپ کتاب درسنامه جامع پوست ایران تالیف گروه هیئت مورد، پس از تجدید نظر کلی شده به عنوان مرجع مورد استفاده پیشنهاد می گردد

- منابع بیشتر برای مطالعه:

- Dermatology. Bologna L.J., Jorizzo L.J, Rapini P.R. Mosby; 3 edition/ 2019
- Fitzpatrick's Dermatology in General Medicine (2 Volumes), Wolff K. Goldsmith L., Katz S, Gilchrest B, Paller A, David Leffel (Author), McGraw-Hill; 7th edition: October 17,2018
- Rooks Textbook of Dermatology,
T: Wiley-Blackwell; 9 edition (April 5, 2018) Burns S, Breathnach N, Cox

معیار نهایی سنجش: (Degree)

سنجش نهایی فراگیران در پایان دوره بر اساس معیارهای ذیل صورت می پذیرد:

۱. نظم و ترتیب و حضور مرتب فراگیر در کلاسهای درس و درمانگاه و اتاق عمل و در طول مدت کشیکها

فراگیران موظفند در کلاسهای درس و راندهای بالینی، در بخش و درمانگاه و اتاق عمل و بویژه در طول مدت کشیک، حضوری مرتب و منظم و فعال داشته باشند و ۸ نمره از نمره نهایی پایان دوره به این موضوع اختصاص داده شده است.

هر جلسه غیبت در کلاسهای درس و یا درمانگاه و اتاق عمل پوست باعث کسر یک نمره و هر جلسه تاخیر نیز باعث کسر نیم نمره از نمره نهایی فراگیر خواهد شد. برای فراگیرانی که پس از گذشت ده دقیقه از شروع تدریس، وارد کلاس درس یا راندهای بالینی بخش یا درمانگاه و اتاق عمل گشته اند، تاخیر ثبت میگردد.

لازم به ذکر است که بیش از یک جلسه غیبت و یا بیش از دو مورد تاخیر در کلاس درس بخش و یا درمانگاه و اتاق عمل، منجر به حذف کامل دوره آموزشی و محرومیت از شرکت در آزمون نهایی خواهد شد.

۲.نمره آزمون Mini CEX

این آزمون که توسط اساتید و بربالین بیماران بستری در بخش و یا بیماران سرپایی مراجعه کننده به درمانگاه پوست بعمل می آید، 2 نمره از نمره نهایی فراگیر در پایان دوره را تشکیل میدهد. در این آزمون ۴ معیار اصلی زیرهر کدام با ارزش معادل ۰.۵ نمره، مورد ارزیابی قرار میگیرند:

الف- توانایی اخذ یک شرح حال کامل و دقیق از بیمار ضمن رعایت کامل اصول اولیه شرح حال گیری

ب- بیان سمیولوژی و توانایی توصیف دقیق و علمی ضایعات جلدی بیمار

ج- ذکر فهرست تشخیص افتراقیهای مهم و اصلی به ترتیب اولویت و سپس بیان محتملترین تشخیص برای بیمار

د- ذکر تستهای آزمایشگاهی و پاراکلینیکی کمک کننده به تشخیص و گزینه های درمانی موجود و سپس بیان روش درمانی پیشنهادی برای بیمار

۳.نمره آزمون OSCE

این آزمون به مدت ۲۰ دقیقه و شامل 10 سوال تصویری از مطالب تدریس شده و درزمینه های مختلفی همچون بیان تشخیص، تشخیص

افتراقیها، تستهای آزمایشگاهی، درمان و یا نسخه نویسی میباشد که هر سوال، نیم نمره داشته و در مجموع 5 نمره از نمره نهایی کل فراگیر را تشکیل میدهد.

4. نمره آزمون کتبی

آزمون کتبی نهایی جمعا شامل 10 سوال تستی یا تشریحی میباشد که هر سوال، ارزش نیم نمره ای داشته و در مجموع 5 نمره از نمره کل نهایی را شامل میشود. مدت زمان آزمون کتبی نیز 20 دقیقه میباشد.

5. چارت راند و بررسی مستندات موجود در پرونده های بیماران

بستری در بخش و یا مراجعین به درمانگاه

در طی دوره، پرونده های بیماران بستری در بخش و یا پرونده سرپایی مراجعین به درمانگاه پوست از نظر تکمیل بودن مستندات و ثبت دقیق اطلاعات، مورد بررسی و ارزیابی قرار خواهند گرفت و در صورت وجود هر گونه نقص، 2 نمره از نمره نهایی پایان دوره کارورز مربوطه کسر خواهد شد.

در این راستا لازم به ذکر است که کارورزان موظفند در بدو بستری شدن بیمار در بخش و براساس نحوه شرح حال گیری در کتاب باربارایتز؛ شرح حال دقیق و کاملی از بیمار اخذ نموده و با درج نام خانوادگی خود و تاریخ و ساعت، آنرا در پرونده بیمار ثبت نمایند.

همچنین کارورزان باید پس از نوشتن on service note در صفحه مربوط

به سیردرمان ؛ هر روز صبح بیمار خود را ویزیت نموده و سیربهبود علائم بالینی و نتایج آزمایشات جدید ، مشاوره ها و بررسی های بعمل آمده برای بیمار(مانند انجام تست PPD ویا خواندن نتیجه آن) را در قالب progress note های روزانه، بطور دقیق در پرونده ثبت نمایند.

در هنگام ترخیص بیمار، کارورزان موظفند تشخیص نهایی بیمار و خلاصه ای از آزمایشات و سیر درمانهای انجام شده را همراه با بیان حال عمومی بیمار و نسخه دارویی وی در زمان ترخیص، در قالب off service note در پرونده مکتوب کنند.

لازم به ذکر است که براساس قوانین مصوب دانشگاه ،حداقل نمره قبولی در دوره کارورزی، کسب نمره ۱۲ از ۲۰ میباشد فلذا چنانچه نمره مجموع نهایی فراگیر کمتر از حدنصاب فوق گردد، به منزله تجدید دوره بوده و فراگیر موظف است دوره چرخشی ۱۵ روزه و تمامی کشیکهای خود را مجددا بطور کامل سپری نموده و در آزمونهای فوق دوباره شرکت نماید.

پیوست ها:

پیوست ۱:

در روز نخست شروع دوره آموزشی و بمنظور آشنایی هرچه بیشتر فراگیران با قوانین و امکانات دپارتمان پوست و آگاهی از وظایف خود، برگه پیوست شماره ۱، تحت عنوان "راهنمای مقررات دپارتمان پوست و شرح وظایف کارورزان" توسط نماینده برای فراگیران قرائت می گردد و آنان موظفند پس از استماع و آگاهی از قوانین، همگی برگه مذکور را امضا نموده و آن را جهت بایگانی، به منشی بخش عودت نمایند.

پیوست ۲:

برنامه کلاسها ولیست رئوس مطالب ارائه شده ، در پیوست شماره ۲ آمده است و در این خصوص توجه به نکات ذیل ضروری است.

۱. روز اول: سمیولوژی و توصیف ضایعات پوستی

با توجه به لزوم آشنایی اولیه فراگیران با آناتومی پوست جهت درک هرچه بهتر بیماریهای آن و همچنین با عنایت به ماهیت تخصصی و منحصر بفرد ترمینولوژی و سمیولوژی ضایعات پوستی ، جلسه اول کلاسهای دوره آموزشی به مبحث آناتومی و سمیولوژی پوست اختصاص داده شده است که در طی آن، فراگیران با ساختمان کلی پوست ، اجزا و

سلولهای تشکیل دهنده لایه های مختلف پوست و نقش فیزیولوژیک هر یک، ساختار عروقی و لنفاوی و ایمنولوژیک پوست، انواع ضایعات پوستی اولیه و ثانویه و اختصاصی و همچنین سمیولوژی و توصیف علمی دقیق آن ضایعات و مثالهایی از بیماریهای واجد ضایعات فوق، آشنا میگردند.

۲. روز دوم: بیماریهای مو و اپروچ به آلوپسی

در مبحث بیماریهای مو، بیماریهایی همچون ریزش موی سکه ای، ریزش موی آندروژنتیک الگوی مردانه و زنانه، تلوزن افلوویوم، آنارن افلوویوم، تریکوتیلومانیا و علل مهم ریزش موی سیکاتریسیل همچون لیکن پلانوپیلاریس و DLE و نحوه اپروچ به آلوپسی مطرح میشوند.

۳. روز سوم: بیماریهای التهابی عفونی (باکتریال - قارچی -

ویرالوانگلی)

این جلسه به مرور اجمالی بیماریهای باکتریال (شامل بیماریهای زرد زخم تاولی و غیر تاولی، اکتیما، سلولیت، اریزپلاس، سلولیت پری آنال استرپتوکوکال ، فولیکولیت سطحی و عمقی، فرونکل و کربانکل) ؛ بیماریهای قارچی (شامل پیتیریازیس و رسیکالر، اریتراسما، کاندیدیازیس، pitted کراتولایزیس، انیکومایکوز، درماتوفیتوزیس بدن و کشاله ران و دستها و همچنین انواع مختلف کچلی سر) ؛ بیماریهای

وایرال (شامل زگیل، مولوسکوم کونتازیوزوم، تبخال ، آبله مرغان و زونا)
وبیماریهای انگلی پوست (شامل بیماری گال و انواع مختلف شپش)
میپردازد.

۴. روز چهارم: بیماریهای التهابی سباسه (آکنه - روزاسه - درماتیت
سبورئیک) وبیماریهای ویتیلیگو و لیشمانیا
در این جلسه در خصوص بیماریهایی نظیر آکنه و روزاسه (انواع مختلف
این بیماریها و تظاهرات بالینی متنوع آنها، اتیولوژی و پاتوژنز و نهایتا
روشهای درمان ضایعات مذکور) و همچنین درباره درماتیت سبورئیک،
ویتیلیگو و لیشمانیا به اختصار مطالبی بیان میگردد.

۵. روز پنجم: بیماریهای التهابی اتوایمیون (لوپوس - درماتومیوزیت -
اسکلرودرمی - مورفه آ)
در این جلسه بیماریهای بافت همبند همچون لوپوس، اسکلرودرمی،
مورفه آ و درماتومیوزیت مطرح میشوند.

۶. روز ششم: واکنشهای افزایش حساسیتی (اگزما - بثورات دارویی)
این جلسه به بررسی اجمالی موارد شایع و مهم درماتیتها (همچون
درماتیت تماسی تحریکی و آلرژیک، درماتیت آتوپیک، مشخصات و
تفاوتهای اگزمای حاد و تحت حاد و مزمن، اگزمای سکه ای ،

فتودرماتیت و درماتیت کهنه شیرخوار) و همچنین اورژانسهای پوستی واکنشهای دارویی و تظاهرات پوستی شایع و مهم تداخلات دارویی همچون کهیر، آنژیوادم، اریتم مولتیفورم، 4S، TEN و SJS و نحوه برخورد با آنها اختصاص دارد.

۷. روز هفتم: نئوپلاسم های پوستی

در جلسه تومورهای پوستی، بیماریهای همچون BCC، SCC، ملانوم، اکتینیک کراتوزیس و سبورئیک کراتوزیس مختصرا بحث میشوند.

۸. روز هشتم: اپروچ به ضایعات وزیکولو بولوز

این جلسه به مرور کلی بیماریهای تاولی شامل پمفیگوس و انواع آن، بولوز پمفیگوئید و درماتیت هرپتیفورمیس و اپروچ کلی به ضایعات وزیکولو بولوز اختصاص دارد.

۹. روز نهم: اپروچ به ضایعات پاپولو اسکواموس

در این جلسه بیماریهای پسوریازیس، لیکن پلان و پیتیریازیس روزه آ و تظاهرات بالینی مختلف و روشهای تشخیص و درمان آنها به اختصار بحث گردیده و سپس اپروچ به ضایعات پاپولو اسکواموس مطرح میشود.

۱۰. روز دهم: اپروچ به خارش

در این جلسه بطور اجمالی در خصوص مکانیسم بروز خارش و اتیولوژی های مهم آن، نحوه اپروچ به بیمار خارش و آزمایشات درخواستی و همچنین روشهای کلید درمان صحبت شده و سپس انواع مهم خارش همچون خارش کلیوی، خارش کلسیاتیک، خارش آبی، خارش ناشی از بیماریهای سیستمیک و بدخیمی ها مرورمی گردند.

۱۱. روز یازدهم: لپر

۱۲. روز دوازدهم: سل پوستی

۱۳. روز سیزدهم: تظاهرات پوستی

۱۴. روز چهاردهم: فتودرماتوزها